

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm 2025–2028

1. Programmi üldinfo

Tulemusvaldkond	Heaolu
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu
Valdkonna arengukava	Heaolu arengukava 2023–2030
Programmi nimi	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm
Programmi eesmärk	Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks
Programmi periood	2025–2028
Peavastutaja (ministeerium)	Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei (SVVK)

Sisukord

1. Programmi üldinfo (esileht)	1
2. Sissejuhatus	3
3. Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava	4
4. Hetkeolukorra analüüs	5
5. Olulisemad tegevused/sekkumised.....	6
6. Meetmed, programmi tegevused ja teenused.....	7
6.1. Meede: Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine	7
6.1.1. Programmi tegevus 1. Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine ..	7
6.1.2 Programmi tegevus 2: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	8
6.1.3. Programmi meetme ja tegevuste mõõdikud	8
7. Programmi juhtimiskorraldus.....	10
LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus	11
LISA 2. Teenuste rahastamiskava	13

2. Sissejuhatus

Heaolu tulemusvaldkonna soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm on koostatud Heaolu arengukava 2023–2030¹ elluviimiseks ja eesmärkide täitmiseks, vähendades ühiskonnas ebavõrdsust ning toetades tööelu. Programm aitab saavutada arengukava 2023–2030 alaeesmärki nr 5 keskendudes võrdse kohtlemise tagamisele ning soolise võrdsuse ja vähemusrühmade võrdsete võimaluste edendamisele.

Sooline võrdsus näitab riigi majandusliku ja sotsiaalse heaolu taset. Soolisel ebavõrdsusel on negatiivne mõju nii inimese põhiõiguste realiseerimisele ja elukvaliteedile kui ka majandusele ja ühiskonnale tervikuna. Käesoleva programmi keskmes on soolist ebavõrdsust põhjustavate sooliste stereotüüpide ja nende negatiivse mõju vähendamine, soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul, naiste ja meeste majandusliku sõltumatuse suurendamine, sh soolise palgalõhe vähendamine, soolise tasakaalu saavutamise toetamine juhtimisel ja otsustamises, õiguste kaitse tõhustamine ning soolise võrdsuse edendamiseks, sh soolõimeks vajaliku institutsionaalse võimekuse toetamine.

Vähemusrühmade võrdsete võimaluste poliitika kujundamisel lähtutakse eelkõige võrdse kohtlemise seadusest, mis keelab isikute diskrimineerimise rahvuse, rassi, nahavärvuse, usutunnistuse, veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse tunnuse alusel. Eestimaalaste arvates on kõige enam levinud diskrimineerimine vanuse, nahavärvi, rahvusliku päritolu, seksuaalse sättumuse ja puude tõttu. Vähemusrühmade tunnetus selle kohta, kas nad on osa ühiskonnast, selle tunnustatud ja ühtekuuluv osa või mitte, mõjutab nendesse kuuluvate inimeste solidaarsust ülejäänud ühiskonnaga, panustamist tööturul, huvikaitstes või vabatahtlikus töös ning turvatunnet. Ka ligipääsetavus või selle puudumine peegeldab ühiskonna võimet näha ja väärtustada kõiki ühiskonnaliikmeid koos nende eripäradega.

Soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste edendamiseks ning võrdse kohtlemise tagamiseks kasutatakse kahte teineteist täiendavat strateegilist lähenemisviisi – spetsiifiliste, otseselt soolise ebavõrdsuse probleemide lahendamisele ning võrdsete võimaluste tagamisele suunatud erimeetmete rakendamine ning teiselt poolt võrdsuslõime, s.t. soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste kui põhimõtte lõimimine kõigisse poliitikavaldkondadesse.

Tulemusvaldkond ja programm on otseselt seotud riigi pikaajalise strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtetega, sh peab kõigil olema võrdne võimalus eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks, sõltumata individuaalsetest eripäradest ja vajadustest, kuuluvusest erinevatesse sotsiaalsetesse rühmadesse, sotsiaal-majanduslikust võimekusest ja elukohast. Programm panustab „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja tulemusvaldkonna mõõdiku „soolise võrdõiguslikkuse indeks“ sihttaseme saavutamisse, muutusesse „Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul“ ja tegevuskava mõõdiku „sooline palgalõhe“ sihttaseme saavutamisse.

Programmi koostamisel on arvestatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärkidega ning aidatakse kaasa Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ülemaailmsete säästva arengu eesmärkide² saavutamisse, eriti eesmärkidesse saavutada sooline võrdõiguslikkus ning võimestada kõiki naisi ja

¹ <https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>

² <https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>

tütarlapsi ning vähendada ebavõrdsust riikides ja riikide vahel. Valdkond on läbivalt lõimitud ka mitme teise säästva arengu eesmärgi saavutamiseks.

Programmi elluviimiseks kasutatakse välisvahendite meetet nr 21.4.2.2 „Meeste ja naiste võrdse majandusliku sõltumatuse toetamine ning soolise tasakaalu suurendamine kõigil otsustus- ja juhtimistasanditel“. Meetme raames viiakse ellu tegevusi, mis aitavad vähendada sooliste stereotüüpide mõju haridus- ja ametivalikutele, vähendada soolist segregatsiooni ning parandada soolist tasakaalu otsustamises ja juhtimises.

Programm on alates 2025. aastast majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi programm. Võrreldes eelmise perioodi programmiga on programmi ülesehituses tehtud muudatusi. Programmi tegevused „Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine“ ja „Võrdse kohtlemise valdkonna arendamine“ on liidetud üheks uueks tegevuseks „Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine“. Seda toetab ka majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi struktuur, kus mõlemat teemat juhitakse ühes osakonnas ja need omavad ühisosa, mistõttu ei ole alati võimalik tegevusi lahutada. Lisaks on ka eelarveliselt ja teenuste arvult tegemist väikesemahuliste programmi tegevustega. Eraldi programmi tegevus hõlmab soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei eelarvet, mis on liikunud sotsiaalministeeriumi valitsemisalasest majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalasse.

3. Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava

Tabel 1. Programmi mõõdikud

Programmi eesmärk:	Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks					
	2023* (tegelik)	2025 (sihttase)	2026 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2030** (sihttase)
Programmi mõõdikud						
Nende inimeste osakaal, kes enda arvates kuuluvad mõnda gruppi, mida Eestis diskrimineeritakse <i>Allikas: Euroopa Sotsiaaluuring</i>	7,3% (2020/ 2021)	<7,3%	<7,3%	<7,3%	<7,3%	<7,3%
Sooline palgalõhe*** <i>Allikas: Statistikaamet</i>	13,1%	12,1%	11,4%	10,7%	10%	8,5%

*Esitatakse 2023. aasta tegelik mõõdiku väärtus või viimane teadaolev tegelik mõõdiku väärtus koos vastava aastaga

**Programmi mõõdikutel on arengukavas seatud ka sihttasemed aastaks 2030.

***Soolise palgalõhe 2035. aasta sihttase on strateegia „Eesti 2035“ tegevuskavas määratud 5%.

Tabel 2. Programmi rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

	Eelarve		Eelarve prognoos		
	2024*	2025	2026	2027	2028
Programmi ja meetme kulud	-2,517	-2 983	-2 836	-2 535	-2 632
<i>programmi tegevus 1 – soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine</i>	-2,517**	-2 431	-2 326	-2 034	-2 120
<i>programmi tegevus 2 – soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik</i>	0	-553	-510	-501	-513

* 2024. aastal oli programmi tegevus „Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei“ eelarve SOMi valitsemisalas ning MKM-i eelarve oli 0. Programmis näidatakse vaid MKM-i valitsemisala eelarvet, st, et ka programmi kogukulud olid eelmisel aastal tegelikult suuremad.

*** MKM valitsemisala eelarve jagunes 2024. aastal kahe programmi tegevuse vahel, millest 2025. aastal moodustati kokku programmi tegevus 1, mistõttu siin näidatakse kahe varasema tegevuse kogu eelarvet.*

4. Hetkeolukorra analüüs

Programmiga seotud strateegia „Eesti 2035“ mõõdikute sihttasemete saavutamisest ollakse veel kaugel. Strateegias on soolise võrdsuse indeksi 2035. a sihttasemeks seatud 70,7 punkti ning soolise palgalõhe sihttasemeks 5 protsenti. Eriti suur väljakutse on seoses palgalõhe vähendamisega, mille väärtus peaks võrreldes viimase teadaoleva väärtusega enam kui kaks korda vähenema juba 2030. aastaks.

Heaolu tulemusvaldkonna eesmärgi saavutamist mõõdetakse muuhulgas **soolise võrdsuse indeksiga**. Eesti indeksi tulemus on Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi andmetel 2023. aastal 60,2 punkti 100-st ning Eesti laskus Euroopa Liidu riikide võrdluses 22. kohale (EL keskmine on 70,2 punkti). Peamine põhjus indeksi langemises paikneb ajakasutuse valdkonnas, samuti on naistel meestega võrreldes suurem hoolduskoormus.

Jätkuvalt on murekohaks suur **sooline palgalõhe**. Kuigi see on viimase 10 aasta jooksul märgatavalt vähenenud, tõusis naiste ja meeste palgaerinevus 2022. aastal 17,7 protsendini. 2023. aastal langes sooline palgalõhe 13,1%-ni, kuid on jätkuvalt liiga kõrge. Enamik Eesti inimestest (83 protsenti) on palgalõhest teadlikud, kuid vähenenud on nende inimeste osakaal, kes peavad soolist palgalõhet pigem suureks või väga suureks probleemiks, sh sagedamini on need naised. Monitooring toob muuhulgas muret tekitava trendina välja selle, et kui noorte naiste hoiakud on muutunud aja jooksul oluliselt võrdõiguslikumaks, siis noorte meeste hoiakud on mitmetes küsimustes patriarhaalsemad või vägivalda normaliseerivamad kui kogu elanikkonnal või meestel keskmiselt.

Soolise palgalõhe suurust mõjutavad nii **soolised stereotüübid, ebavõrdne hoolduskoormuse jagamine kui ka sooline segregatsioon** – naised ja mehed on koondunud õppima ja töötama erinevatesse valdkondadesse. 2021/2022 õppeaastal oli kutse- ja kõrghariduses meeste osakaal väiksem hariduse, tervise, heaolu ning humanitaaria ja kunsti erialadel (11–32 protsenti). Samal ajal on kiireima kasvupotentsiaali ja suurima tööjõuvajadusega IKT-valdkonnas meeste osakaal õppurite seas üle 70 protsendi. OECD 2022. aasta raport toob välja, et Eesti jääb ühiskonnas valitsevate püsivate sooliste erinevuste tõttu iga-aastaselt ilma märkimisväärsest majanduskasvust, sh kõige suurem majanduse kasvupotentsiaal peitub naiste ja meeste erialaste erinevuste vähendamises tööturul ning tasustamata kodu- ja hooletööde tegemise võrdsemas jaotuses. Samuti aitab palgalõhe vähenemisele kaasa palkade läbipaistvuse suurendamine ning palga määramise ühtsete aluste loomine organisatsioonides.

Kuigi Eesti ühiskond on muutunud vähemuste suhtes avatumaks ja sallivamaks, jääb Eesti võrdluses teiste Euroopa Liidu riikidega nende hulka, kus **sallivus** on pigem vähene. Eeskätt on suhtumine negatiivne teistsuguse etnilise päritolu, nahavärvi ja/või võõra religioosse või kultuuritaustaga inimeste suhtes, samuti seksuaalvähemuste suhtes. Tõrjutust kogevad ka erinevas vanuses inimesed, kui neid peetakse liiga vanaks või liiga nooreks.

Üks teravamaid probleeme on **õiguskaitse puudulikkus**. Puudujääke on õiguslikus regulatsioonis - näiteks jätab võrdse kohtlemise seaduse piiratud kohaldamisala puudega inimesed ja veel mitmed muud vähemusrühmad tööelust väljapoole jäävates valdkondades, sh kaupade ja teenuste

kättesaadavuse osas tõhusa kaitseta. Teisest küljest on tõhusaks õiguskaitsesks vajalik ka seaduste täitmise jälgimine ning tasuta esmane õigusabi ja hinnangu andmine soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku poolt. Seetõttu on oluline voliniku institutsiooni tugevdada ning tagada tõhusaks toimimiseks vajalik mandaat ja ressursid.

Eesti tööandjate seas jääb vajaka teadlikkusest organisatsioonis töötajaskonna soolise, vanuselise ja muudel tunnustel põhineva **mitmekesisusega** kaasnevast kasust, selle edendamise ja väärtustamise vajadusest ning võimalustest. Inimesed veedavad tööl suure osa oma ajast ning on oluline, et tööandja kujundatud töökeskkond arvestab töötajate erinevusi, on turvaline, toetav ja kaasav ning loodud on tingimused kõigi töötajate panuse tunnustamiseks ja potentsiaali rakendamiseks. Uuringud viitavad, et mitmekesised ehk erineva tausta ja tunnustega inimestest koosnevad töökollektiivid on tulemuslikumad ja efektiivsemad, kuna koondavad laiemat paletit talente.

Poliitikakujundajate teadmised soolisest ja vähemusrühmade ebavõrdsusest, nende põhjustest ja tagajärgedest ning oskused soo ja erinevate vähemusrühmade perspektiive oma töövaldkonnas arvesse võtta, vajavad täiendamist. **Võrdsuslõime** toetamiseks on tarvis jätkusuutlikku ja mõjusat võrdsuslõime rakendamise ning selle teadmiste ja oskuste parandamise kaudu toetamise süsteemi.

Poliitikakujundamiseks ja mõjude hindamise aluseks on **usaldusväärsed ja ülevaatlikud andmed** ning analüüsid. Vähemusi puudutavad andmed, mis peaksid olema aluseks sihtrühmade olukorda ja vajadusi arvestavale poliitikakujundamisele ning selle mõjude hindamisele, on praegu ebaühtlaselt kogutud ning info hulk varieerub nii vähemusrühmade kui valdkondade vaates.

Endiselt ei ole kogu füüsiline keskkond ega info, samuti paljud teenused kõigile ühiskonnaliikmetele **võrdselt ligipääsetavad**. Samuti ei peeta avaliku ruumi ja teenuste disainimisel alati läbivalt silmas erinevate sihtrühmade vajadusi.

5. Olulisemad tegevused/sekkumised

Järgneva nelja aasta jooksul:

- kaasajastatakse ja rakendatakse tõhusamalt **võrdse kohtlemise tagamise ning soolise võrdsuse ja vähemusrühmade võrdsete võimaluste edendamise õigusraamistikku**, sh võetakse üle võrdsusasutusi reguleerivad direktiivid;
- teavitatakse tööandjaid **soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste edemisest** saadavast kasust ning toetatakse edendamist teadmiste ja oskuste parandamise abil, sh jätkatakse mitmekesise tööandja määrgise ja toetavate tegevustega;
- võetakse üle **palkade läbipaistvuse direktiiv**, toetatakse tööandjaid uute nõuete rakendamisel ja tehakse vajalikud digiarendused aruandluseks ja järelevalveks, et tõhustada võrdse ja võrdväärse töö eest võrdse palga maksmist ning palgade läbipaistvust;
- vajadusest vähendada soolist segregatsiooni hariduses ja tööturul, sh eriti valdkondades, kus sooline segregatsioon on kõige suurem, ning nii soolise segregatsiooni kui ka ebavõrdsuse vähendamiseks **parandatakse haridustöötajate, tööandjate jt võtmesihtrühmade oskuseid ja koostööd**;

- soodustatakse tõhusamat **kesksete võrdsuslõime põhimõtete ning praktikate** kasutuselevõttu kõikides poliitikavaldkondades, pakkudes selleks koolitust, nõustamist ning tööriistu;
- võimestatakse professionaalse **valdkondliku huvikaitse arengut**, toetades soolist võrdsust, vähemusrühmade võrdseid võimalusi edendavaid ning võrdse kohtlemise tagamist toetavaid huvikaitseorganisatsioone strateegilise partnerluse kaudu.

6. Meetmed, programmi tegevused ja teenused

Meetme ja programmi tegevuste mõõdikute tegelikud ja järgmise nelja aasta sihttasemed on esitatud tabelis 3. Teenuste lühikirjeldused on esitatud lisas 1.

6.1. Meede: Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine

Meetme eesmärk on: Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

Programmi kaks tegevust on koondatud ühe meetme alla, mistõttu meede kordab programmi eesmärki ja mõõdikuid.

6.1.1. Programmi tegevus 1. Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine

Programmi tegevuse eesmärk: Tagatud on sooline võrdsus ning vähemusrühmadele võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

Tegevuste kirjeldus

Programmi tegevus koosneb neljast majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi teenusest, mis hõlmavad nii soolise võrdsuse kui ka vähemusrühmade võrdsete võimaluste poliitika kujundamist ja rakendamist, sh õigusraamistiku arendamist, siht- ja sidusrühmade teadlikkuse suurendamist ning andmete kättesaadavuse parandamist, poliitikakujundamisel ja -rakendamisel, sh struktuurivahendite kasutamisel võrdsuslõime alast nõustamist ja toetamist.

Soolise võrdsuse valdkonna poliitika kujundamisel ja rakendamisel viiakse ellu tegevusi, mis aitavad vähendada soolisi stereotüüpe ning toetada ühiskonnas soolist võrdsust väärtustavaid hoiakuid. Eraldi pööratakse tähelepanu palgalõhe vähendamisele ning võetakse üle EL palkade läbipaistvuse direktiiv, millega tõhustatakse võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmist. Direktiivi nõuete täitmisel toetatakse tööandjaid vastavate juhendite, meetodikate ja tööriistadega. Soolise segregatsiooni vähendamiseks hariduses ja tööturul suurendatakse nii laiemat avalikkust kui ka võtmesihtrühmade (haridustöötajad, karjäärinõustajad, tööandjad, personalispetsialistid jt) teadlikkust soolistest stereotüüpidest. Erilist tähelepanu pööratakse valdkondadele, kus segregatsioon on suurim, sh loodus- ja täppisteaduste (LTT) ja hariduse, tervishoiu ja heaolu (nn EHW) valdkondadele ning otsustamis- ja juhtimistasandil soolise tasakaalu saavutamisele. Selleks teostatakse vajalikke analüüse, viiakse ellu Töötukassa karjääripetsialistidele koolitusi stereotüübivaba nõustamise toetamiseks ning tehakse teavitustegevusi.

Võrdse kohtlemise tagamiseks ning soolise võrdsuse ja vähemusrühmade võrdsete võimaluste edendamiseks korrastatakse ja kaasajastatakse valdkondlik õigusraamistik, muutes selle ühiskonna vajadustele paremini vastavaks. Laiendatakse, ühtlustatakse ja tõhustatakse õiguskaitset ning olulisemate sidusrühmade (sh poliitikakujundajad, tööandjad ja haridusasutused) edendamiskohustust. Tugevdatakse soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku võimekust pakkuda inimestele võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise kahtluse korral tõhusat eksperttuge ning sidusrühmadele nõu ja abi edendamiskohustuse täitmisel. Osaletakse ka Euroopa Liidu tasandil horisontaalse võrdse kohtlemise direktiivi läbirääkimistel.

Eraldi pööratakse tähelepanu valdkondliku õigusraamistiku paremale rakendumisele, sh toetatakse tööandjate, haridustöötajate, poliitikakujundajate ning otsustajate teadlikkust, oskusi ja valmisolekut soolist võrdsust ja võrdseid võimalusi edendada. Teadmiste, oskuste ja nõu andmise ning tööriistade kättesaadavaks tegemise abil soodustatakse tõhusamat võrdsuslõime põhimõtete ning praktikate kasutuselevõttu kõikides poliitikavaldkondades, sealhulgas välisvahendite kasutamisel, jätkatakse tööandjate toetamist mitmekesisuse väärtustamisel era ja avaliku sektori ning kodanikuühiskonna organisatsioonides, muu hulgas mitmekesise tööandja märgise väljaandmise ja võrgustikutegevuste toetamise kaudu.

Vähemusgruppide olukorra kaardistamiseks ning võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks ja võrdsete võimaluste edendamiseks on oluline regulaarsete ja kvaliteetsete andmete olemasolu vähemusrühmade olukorra ja vajaduste kohta. Seetõttu panustatakse valdkondlikesse andmekogumis- ja analüüsitegevustesse, et tagada regulaarsete ja kvaliteetsete andmete olemasolu ning nende kasutamine ka teiste valdkondade poliitikakujunduses.

Huvikaitseorganisatsioonide tugevdamiseks ja tõhusaks toimimiseks toetatakse strateegilise partnerluse kaudu nende organisatsioonide ja võrgustike tegevust ja arengut, mis aitavad ellu viia valdkondlikku poliitikat. Samuti jätkatakse tihedat koostööd kodanikuühendustega, kaasates neid valdkondliku poliitika kujundamisse. Oluline on toetada ka huvikaitseorganisatsioonide võimekust vajalikke uuringuid ja analüüse tellida või neid ise teha.

6.1.2 Programmi tegevus 2: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik

Programmi tegevuse eesmärk: Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine.

Tegevuste kirjeldus

Tegevuse alla kuulub üks teenus, mida pakub võrdse kohtlemise voliniku kantselei. Volinik nõustab soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õigusraamistikust tulenevate õiguste kaitse alal, avaldab arvamust diskrimineerimisjuhtumite kohta, analüüsib seaduste mõju, edendab soolist võrdõiguslikkust ja võrdset kohtlemist ning ennetab diskrimineerimist. Lisaks tegeleb temaatiliste õigusteatmike väljaandmisega, teenuste digimisega ning tehisintellekti kasutuse laienemisest tingitud kaudse diskrimineerimise ennetamisega.

6.1.3. Programmi meetme ja tegevuste mõõdikud

Tabel 3. Planeerimistasandite mõõdikud. Programmi ja meetme eesmärk ja mõõdikud kattuvad.

KINNITATUD
majandus- ja tööstusministri 31.01.2025 käskkirjaga nr 12
Lisa 2

Planeerimistasandid ja nende mõõdikud	Algtase		Sihttase		
	2023*	2025	2026	2027	2028
Meede	Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine Eesmärk: Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks				
Nende inimeste osakaal, kes enda arvates kuuluvad mõnda gruppi, mida Eestis diskrimineeritakse <i>Allikas: Euroopa Sotsiaaluuring</i>	7,3% (2020/2021)	<7,3%	<7,3%	<7,3%	<7,3%
Sooline palgalõhe <i>Allikas: Statistikaamet</i>	13,1%	12,1%	11,4%	10,7%	10%
Programmi tegevus 1	Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine Eesmärk: Tagatud on sooline võrdsus ning vähemusrühmadele võrdsed võimalused eneseostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks				
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond "raha" <i>Allikas: Euroopa Liidu Soolise Võrdõiguslikkuse Indeks (EIGE)</i>	73,3	75,2	75,7	76,1	76,6
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond "töö" <i>Allikas: Euroopa Liidu Soolise Võrdõiguslikkuse Indeks (EIGE)</i>	77,5	73,4	73,6	73,8	74,0
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond "võim" <i>Allikas: Euroopa Liidu Soolise Võrdõiguslikkuse Indeks (EIGE)</i>	33,0	44,7	46,7	48,8	50,8
Mitmekesisuse kokkuleppega liitunud organisatsioonide arv <i>Allikas: Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium</i>	247	278	293	308	323
„Austame erinevusi“ märgise saanud organisatsioonide arv <i>Allikas: Eesti Inimõiguste Keskus</i>	49	60	65	65	70
Elanike osakaal, kes hääletaks valimistel kandidaadi poolt olenemata sellest, kas ta on gei, lesbi, biseksuaalne või transsooline inimene <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring**</i>	56% (2021)	>56%	>56%	>56%	>56%
Soolise võrdõiguslikkuse poliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium</i>	jah	jah	jah	jah	jah
Nende naiste ja meeste osakaal, kelle arvates naine peaks olema peamine koduste tööde eest vastutaja, % <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring**</i>	17% (2021)	<17%	<17%	<17%	<17%
Nende 15-19-aastaste naiste ja meeste osakaal, kelle arvates mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised, % <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring**</i>	77% (2021)	>77%	>77%	>77%	>77%

Võrdsete võimaluste poliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium</i>	jah	jah	jah	jah	jah
Programmi tegevus 2	Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik Eesmärk: Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine				
Elanike osakaal, kes pöördusid ebavõrdse kohtlemise kogemise korral võrdõigusvoliniku poole, % <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring**</i>	32% (2021)	>32%	>32%	>32%	>32%

* Viimane teadaolev tase, erinevuse korral (varem kui 2023) märgitakse taseme all sulgudes vastav aasta

** Soolise võrdõiguslikkuse monitooringut ei viida läbi iga aasta (uuringud on toimunud aastatel 2003, 2005, 2009, 2013, 2016, 2021)

7. Programmi juhtimiskorraldus

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm on alates 2025. aastast majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala programm, olles varasemalt olnud sotsiaalministeeriumi programm ning peale 2023. aasta valitsemisalade ümberkorraldusi ka kahe ministeeriumi ühisprogramm. Programmi kinnitab majandus- ja tööstusminister ning see avalikustatakse MKMi kodulehel³.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra, st kooskõlas riigi eelarvestrateegia ning riigi rahaliste võimalustega. Programmi tegevuste eesmärke aitavad toetada „Heaolu“ tulemusvaldkonna teised programmid (laste ja perede programm, tööturuprogramm).

Programmi aluseks olevate strateegiliste dokumentide koostamisel on konsulteeritud partneritega nii teistest avaliku sektori organisatsioonidest kui ka mittetulundussektorist. Programmi eesmärkide saavutamiseks ja rakendamiseks antakse aru Heaolu arengukava 2023-2030 juhtkomisjonile ning tulemusvaldkonna iga-aastases aruandes. Juhtkomisjoni ülesanded, liikmed ja koosolekute protokollid on avalikustatud Sotsiaalministeeriumi kodulehel⁴. Tulemusaruanded on avalikustatud MKM-i ja SOMi kodulehtedel⁵.

Programmi tegevuste elluviimiseks vajalikud olulisemad arendusülesanded lisatakse MKM-i tööplaani, mille raames nende täitmist ka seiratakse.

³ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koduleht, tegevuspõhine riigieelarve: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

⁴ Heaolu arengukava 2023-2030 juhtkomisjon: <https://sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>

⁵ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koduleht, tegevuspõhine riigieelarve: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>
Sotsiaalministeeriumi koduleht: <https://sm.ee/arengukavad-programmid-ja-tooplaanid>

LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus

Tuuakse välja teenused, nende eesmärgid ja lühikirjeldus.

Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus
Programmi tegevus 1: Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine Eesmärk: Tagatud on sooline võrdsus ning vähemusrühmadele võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks			
1.1. Soolise võrdsuse valdkonna poliitika kujundamine, koordineerimine ja rakendamine	Soolise võrdsuse poliitika toetab meeste ja naiste võrdsete õiguste, kohustuste, võimaluste ja vastutuse, mõju ja võimu saavutamist kõigis ühiskonnaelu valdkondades	Kujundatakse soolise võrdsuse alast poliitikat ja arendatakse selle elluviimiseks vajalikke rakendusi, viiakse välisvahendite toel ellu hariduses ja tööturul soolise segregatsiooni vähendamiseks vajalikke tegevusi. Samuti toetatakse soolise võrdõiguslikkuse nõukogu tööd ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisega tegelevate kodanikuühiskonna organisatsioonide ja võrgustike tegevust strateegilise partnerluse kaudu.	MKM
1.2. Soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste toetamine ÜKP fondide meetmetes	Välisvahendite kasutamisel soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste, sh ligipäätavuse põhimõtete arvestamise tagamine	Nõustatakse ja koolitatakse ühtekuuluvusfondist rahastatavate tegevustega seotud rakendusasutusi ja -üksusi ning toetuse taotlejaid ja saajaid soolise võrdsuse, võrdse kohtlemise ja ligipäätavuse aspektides, kooskõlastatakse meetmepõhiseid õigusakte ning töötatakse välja digitoõriist kõnealuste horisontaalsete põhimõtete arvestamiseks projektidele. Täiendavalt koordineeritakse võrdsete võimaluste võrgustiku tööd.	MKM
1.3. Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul	Avatud taotlusvoorud toetavad soolise segregatsiooni vähenemist haridusvalikutes ja tööturul	Välisvahenditest toetatakse avatud taotlusvoorude kaudu soolise segregatsiooni vähendamist haridusvalikutes ja tööturul. Enim keskendutakse loodusteaduste, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (STEM) ning hariduse, tervishoiu ja heaolu (EHW) valdkondades soolise segregatsiooni ennetamisele ja vähendamisele ja soolise tasakaalu parandamisele otsustamises ja juhtimises, toetades haridustöötajate, karjäärinõustajate, tööandjate jt hariduse ja tööturu võtmesihtrümade võimekuse suurendamist.	MKM
1.4. Võrdsete võimaluste valdkonna poliitika kujundamine,	Võrdsete võimaluste valdkonna poliitika toetab vähemusrühmadele ja neisse kuuluvatele inimestele võrdsete võimaluste loomist oma õiguste teostamiseks,	Kujundatakse, koordineeritakse ja rakendatakse võrdsete võimaluste edendamise poliitikat, sh arendatakse valdkondlikku õigusraamistikku, toetatakse mitmekesisuse edendamist ning võrdse kohtlemise põhimõtte ja võrdsete võimaluste eesmärgi lõimimist kõigi valdkondade poliitikatesse.	MKM

koordineerimine ja rakendamine	eneseteostuseks ja osalemiseks kõigis ühiskonnaelu valdkondades	Suurendatakse võtmepositsioonil siht- ja sidusrühmade teadlikkust, parandatakse sihtrühmade olukorra ja poliitikate mõju hindamiseks vajaliku teabe kättesaadavust ning toetatakse huvikaitseorganisatsioone.	
Programmi tegevus 2: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik Eesmärk: Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine			
2.1. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õiguste alane kaitse ja edendamine	Tagatud on soolise võrdõiguslikkuse seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse nõuete täitmine ning järelevalve soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õigusraamistikku puudutavates küsimustes nii avalikus kui ka erasektoris.	Volinik nõustab soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õigusraamistikust tulenevate õiguste kaitse alal, avaldab arvamust diskrimineerimisjuhtumite kohta, analüüsib seaduste mõju, edendab soolist võrdõiguslikkust ja võrdset kohtlemist ning ennetab diskrimineerimist. Lisaks tegeleb temaatiliste õigusteasutuste väljaandmisega, teenuste digiteerimisega, tehisintellekti kasutuse laienemisest tingitud kaudse diskrimineerimise ennetamisega.	MKM

LISA 2. Teenuste rahastamiskava

Teenuste eelarved on indikatiivsed ja on kajastatud täiendava informatsiooni andmiseks.

Teenuse nimetus	2025	2026	2027	2028
Programmi tegevus 1: Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine				
Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul	-740 032	-677 100	-552 448	-498 048
Soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste toetamine ÜKP fondide meetmetes	-363 418	-348 050	-332 410	-334 363
Soolise võrdsuse valdkonna poliitika kujundamine, koordineerimine ja rakendamine	-800 969	-789 347	-653 609	-789 547
Võrdsete võimaluste kohtlemise valdkonna poliitika kujundamine, koordineerimine ja rakendamine	-526 374	-511 508	-495 968	-497 784
Programmi tegevus 2: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik				
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õiguste alane kaitse ja edendamine	-552 514	-509 854	-500 706	-512 742